

УДК 811.11'27

ГЕНДЕРНА МАРКОВАНІСТЬ ГІПЕРБОЛИ ТА ЛІТОТИ (НА ПРИКЛАДАХ КОМУНІКАТИВНИХ ТАКТИК ПЕРСОНАЖЕЙ СЕРІЇ РОМАНІВ «ГАРРІ ПОТТЕР»)

С. С. Коломієць, Н. В. Кравчук

*м. Київ, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
svitlanak29@gmail.com, knv23@ukr.net*

У статті розглядаються гендерно обумовлені особливості використання гіперболи та літоти на прикладах комунікативних тактик, які використовують персонажі серії романів «Гаррі Поттер». Актуальність дослідження обумовлена досить фрагментарним вивченням гендерного аспекту мови та мовлення у світлі стилістики. Лінгвістичний гендер є визначальним чинником формування та модифікації комунікативних тактик, які є типовими для представників чоловічої та жіночої статі. Особливості гіперболізації та літотизації виявилися найбільш характерними та ілюстративними для опису чоловічого та жіночого комунікативного стилю.

Ключові слова: гендер; гіпербола; літота; комунікативна тактика; гендерно детерміновані відмінності; гендерлект.

Вступ. Гендер традиційно визначається як соціальна характеристика індивіда, яка фіксує, актуалізує та відображає культурно та соціально зумовлені уявлення та пресупозиції про ознаки, атрибути і норми поведінки обох статей. Соціальна психологія трактує гендер як зведену біосоціальну характеристику, в якій анатомо-фізіологічні відмінності між особами різної статі набувають характеру чітких соціальних відносин [3, с.24-29]. Гендер виступає тут у вигляді «культурної маски» біологічної статі, як своєрідна соціальна «надбудова» статі. У рамках традиційного підходу досить популярна полірольова концепція гендеру (за О. В. Чорним), яка зводить його до сукупності поведінкових моделей, традиційно очікуваних від чоловіків і жінок в конкретному соціокультурному просторі. Її основна ідея полягає в тому, що в силу біологічних факторів жінки наділені переважно експресивними особистісними характеристиками, тоді як чоловіки – інструментальними. Гендер традиційно визначається як соціальна характеристика індивіда, яка фіксує, актуалізує та відображає культурно та соціально зумовлені уявлення та пресупозиції про ознаки, атрибути і норми поведінки обох статей. Соціальна психологія трактує гендер як зведену біосоціальну характеристику, в якій анатомо-фізіологічні відмінності між особами різної статі набувають характеру чітких соціальних відносин [3, с. 24-29]. Співвідношення понять статі та гендеру в традиційному ключі постає в наступному вигляді: біологічна стать – це даність, а гендер досягається як соціальний статус, пов'язаний з виконанням певних соціальних ролей. У процесі соціалізації стать стає гендером, тобто трансформується в особистісний атрибут, стає носієм цілого набору гендерних ознак [6, с. 56-57].

Саме когнітивна трансляція гендерних характеристик у свідомості мовців з покоління в покоління призводить до формування гендерних стереотипів, які у свою чергу є визначальними для гендерної диференціації мовних засобів комунікантів обох статей. Таким чином гендерний аспект передбачає врахування складних взаємозв'язків, що існують, з одного боку, між анатомо-біологічними особливостями осіб різної статі, і з іншого – тією соціально-культурною надбудовою, у якій відтворюється їхня життєдіяльність.

Як уже було зазначено, стійкість уявлень про гендерні ролі має наслідком утворення усталених схематичних когнітивних схем, які є невід'ємним складником будь-якої лінгвокультури – гендерних стереотипів. Так, саме гендерні стереотипи є твірною основою цілого набору засобів мови, які окремо характеризують чоловіків і жінок та особливості їх поведінки під час комунікативного акту.

Особливий науковий інтерес до гендерних аспектів мови та комунікації, а також поступове накопичення матеріалів, присвячених цій проблемі, зробили можливим становлення нової галузі мовознавства – гендерної лінгвістики, в межах якої виокремлюють гендерну стилістику.

Метою нашого дослідження є розгляд теоретичних засад гендерної проблематики в сучасній лінгвістиці та дослідження гендерно обумовлених особливостей використання гіперболи та літоти на прикладах комунікативних тактик, які використовують персонажі серії романів «Гаррі Поттер».

Підходи до дослідження гендерної лінгвістики.

Як справедливо зауважила А. В. Кириліна, застосування гендерного підходу при вивченні мови дозволяє «більш чітко та продуктивно враховувати людський фактор в мові, що уможливорює прирощення знання, як власне лінгвістичного, так і міждисциплінарного» [4, с. 53].

На сучасному розвитку лінгвістичної науки гендерна проблематика досліджується у двох напрямках. По-перше, вивчається питання маніфестації гендеру у системі мови, тобто яким чином стать людини може проявитися в мові. Такі дослідження спрямовані на аналіз різних шарів лексики, поверхневих та глибинних

структур синтаксису, номінативної системи мови, категорії граматичного роду тощо. По-друге, вивчається проблема власне реалізації гендеру в мовленнєвій поведінці комунікантів, тобто маніфестація статі безпосередньо в процесі комунікації, гендерно обумовлені преференції у підборі мовних засобів представників обох статей. Наукові розробки зокрема у цій сфері призвели до виникнення спочатку теорії «дефіцитності» жіночого мовлення, в порівнянні з чоловічим (Р. Лакофф), а потім – теорії «диференціації» чоловічої та жіночої мовленнєвої поведінки (Б. Барон, Д. Таннен) [9, с. 28-39].

Прибічники цих теорій дійшли висновку про існування в чоловічому та жіночому мовленні особливих рис, які не дозволяють ототожнювати ці мовленнєві практики. Зокрема дослідниця Н. Л. Пушкарьова зауважила, що теорія «диференціації» чоловічого та жіночого мовлення породила концепцію гендерлектів (за аналогією з регіональними та соціальними діалектами) чоловічої та жіночої мови. Проте на думку А. В. Кириліної, істинність цієї концепції потребує подальшого наукового обґрунтування. Звісно, гендерні відмінності в мовленні не можна вважати універсальними, оскільки використання тих чи інших мовних засобів обумовлено не лише статтю, як це передбачалося на ранньому етапі розвитку феміністської лінгвістики, але й культурним рівнем самих комунікантів, їх соціальним та професійним статусом (мовленнєва поведінка індивіда вдома та на роботі, в знайомій та новій ситуації буде різною), а також специфікою самої комунікативної ситуації (різна мовленнєва поведінка індивіда в різних комунікативних ситуаціях отримала назву *перемикання коду*). До того ж вивчення гендерного комунікативного коду в контекстах різних світових культур довело, що пояснення специфіки чоловічого та жіночого мовлення виключно біологічним фактором є помилковим, адже поведінкові риси, які вважаються традиційно прийнятними як суто чоловічі або суто жіночі в одній культурі, можуть бути розцінені як нетипові, навіть неприпустимі в іншій. Проте наука визнає існування мовленнєвих особливостей, притаманних переважно чоловікам або переважно жінкам в тій чи іншій комунікативній ситуації [7, с. 11]. Диференціація чоловічого та жіночого мовлення плідно досліджується на фонологічному, лексичному та синтаксичному рівнях (А. В. Кириліна та Н. Н. Розанова, Н. Л. Пушкарьова, Р. Лакофф, О. Єсперсен, Е. Сепір, Ф. Маутнер).

Зокрема, О. Єсперсен у своїй роботі «Мова, її суть, походження та розвиток» присвячує цілий розділ опису різниці між чоловічою та жіночою мовленнєвою поведінкою. Фактично, Єсперсен був першим, хто системно описав різницю у вербальній поведінці представників обох статей на прикладах мов з різних мовних сімей [1, с. 132].

Взаємозв'язок мови та статі також належить до кола наукових інтересів мовознавиці Р. Лакофф, яка у своїй книзі «Мова та місце жінки» (1975) описала те, що пізніше отримало назву «жіночої мови» (“woman language”). Цей феномен, за словами Лакофф, характеризується чіткими мовленнєво-психологічними особливостями, до яких належать, по-перше, обмеженість засобів, які дозволили б жінкам рішуче висловити свою думку, по-друге, жіноча мова звужує коло інтересів жінок до побутових дрібниць, по-третє, жіноча мова вимагає від жінки говорити невпевнено, що зумовлює обмеженість модальних засобів для вираження впевненості, наполегливості. Р. Лакофф подає опис жіночого мовлення на фонологічному, лексичному та синтактико-прагматичному рівнях. Лексичний рівень характеризується вживанням обмеженого вокабуляра, багатьох інтенсифікаторів, евфемізмів, а також більш частотними, у порівнянні з чоловіками, використання лексики, що служить для номінації почуттів та емоцій. Послідовники Р. Лакофф, І. Крауч та Б. Дюбоа розвинули дослідження видатної лінгвістки, та до вже описаних параметрів «жіночої мови» додали наступні особливості: жінки частіше використовують мовні засоби, які передають сумнів, невпевненість, жіноча мова загалом більш ввічлива, ніж мова чоловіків; теми, які традиційно сприймаються як банальні та неважливі належать до жіночої сфери спілкування, жінки часто використовують емоційні прикметники, такі як *adorable, charming, cute*; жінки схильні використовувати питальну (висхідну) інтонацію у стверджувальних реченнях, щоб висловити невпевненість, вони частіше уникають прямих відповідей на питання, а також використовують гіперправильну граматику [8].

Наукові погляди щодо мовленнєвого відображення фемінінності та маскулінності не завжди ґрунтувалися виключно на описах традиційних уявлень про гендерні ролі у суспільстві. Так, на відміну від Р. Лакофф та її послідовників, дослідниця Д. Таннен у своїй книзі «Ви просто не розумієте: жінки та чоловіки у бесідах» окреслює дещо інший підхід до тлумачення типово чоловічих та типово жіночих комунікативних засобів. На думку Д. Таннен, при дешифруванні культурної інформації, що закладена в мові, чоловіки та жінки орієнтуються на різні субкультурні норми. Так, наприклад, жіноча субкультура спрямована на те, щоб через мову встановлювати рівноправні стосунки, тоді як чоловіча субкультура використовує мову для побудови ієрархічних відносин між комунікантами. Тобто чоловіки сприймають світ як певну соціальну ієрархію, в якій вони займають чітке положення, і таке бачення світу відображене у чоловічих стереотипах мовленнєвої поведінки. Натомість жінки розцінюють суспільство як глобальну спільноту індивідів, а основні функції мовлення вбачають в уникненні ізоляції, отриманні підтримки та досягненні взаєморозуміння. Такі погляди, на думку Д. Таннен, формуються ще в дитинстві, тому в дорослому віці люди вже поводяться відповідно до правил комунікативної взаємодії та тлумачень слів одне

одного, тому навіть тоді, коли представники обох статей формально спілкуються на одному рівні, часто виникає культурне непорозуміння (cultural miscommunication). Тобто різниця між мовою чоловіків та жінок виявляється подібно до регіональних та соціальних відмінностей [14, с. 47-60].

Таким чином у західному мовознавстві можна виділити два основні напрями розгляду жіночого мовлення: теорія Р. Лакоффа та її послідовників, яка аргументує існування специфічної жіночої мовної особистості та особливої «жіночої» мови; по-друге, напрям «подвійної культури» Д. Таннен, суть якого в тому, що чоловіки та жінки належать до двох різних соціолінгвістичних субкультур, що зумовлює відмінності у їхньому мовленні.

Репрезентація гіперболи і літоти у «чоловічих» та «жіночих» комунікативних тактиках персонажів серії романів відомої англійської письменниці Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер».

Гендерна дихотомія знаходить яскраву маніфестацію у всіх аспектах вживання мови. Критерії підбору та особливості побудови стилістичних засобів також перебувають під впливом гендерних преференцій комунікантів. Явище гендерної маркованості мовностилістичних засобів вивчається у контексті гендерної стилістики та гендерлектики, які порівняно недавно відділилися від традиційної стилістики завдяки накопиченню необхідного фактичного матеріалу та підвищення інтересу до проблеми лінгвістичної репрезентації гендерного аспекту.

Гендерна маркованість лінгвостилістичних засобів знаходить яскраве вираження у типово «чоловічих» та «жіночих» комунікативних тактиках персонажів серії романів відомої англійської письменниці Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер». Завдяки численним образам та розгорнутим портретним описам авторці вдалося доволі успішно репрезентувати гендерні типажі. Зображення характерів героїв твору набуває яскравості та інформативності саме завдяки майстерному відтворенню характерних «чоловічих» та «жіночих» мовностилістичних засобів, тобто гендерно обумовлених преференцій щодо підбору та конструювання таких прийомів як гіпербола, літота, епітет, перифраз, іронічна оцінка, метафора. Ці стилістичні засоби виявилися найбільш широко вживаними у комунікативних тактиках персонажів досліджуваного тексту.

Гіпербола та літота належать до мовностилістичних засобів, які виражають квантитативну субституцію. (за Л. П. Єфімовим) [2, с. 47]. Функція квантитативної субституції полягає у художньому перебільшенні або применшенні властивостей та якостей предмета або явища, тоді як якісна субституція відповідно увиразнює його атрибутивні характеристики. Гендерна маркованість цієї групи стилістичних фігур репрезентується наступними явищами: чоловіки майже вдвічі рідше вдаються до вживання гіперболи та літоти, ніж жінки. На думку Р. Бішопа, така специфіка стилістичних преференцій є цілком обґрунтованою з точки зору гіпотези про існування гендеролектів Д. Таннен та теорії «жіночої мови» Р. Лакоффа. Так, емоційність представниць прекрасної статі зумовлюється також їх біологічними особливостями: підвищений рівень гормону естрогену змушує жінок більш активно реагувати на зовнішні подразники відповідно надаючи можливість яскравіше виражати емоції та почуття в тому числі і за допомогою специфічної їх вербалізації (за Д. Р. Джойсом). Гіпербола та мейоза, на думку Р. Бішопа, належать до таких специфічно жіночих засобів вербалізації емоційного стану [8].

Гіпербола – це художнє перебільшення ознак та властивостей предмета або явища з метою досягнення гумористичного ефекту або майстерного підкреслення тих чи інших його характеристик відповідно до прагматики авторського висловлювання (Р. С. Марченко). Гіпербола часто вживається у «жіночій мові», і на думку Р. Бішопа, представниці слабкої статі навіть схильні до необґрунтованого, недоцільного вживання цього мовностилістичного засобу через прагнення до надлишкової емоційності у висловлюванні. У наступному прикладі жінки-комуніканти вдаються до яскравої гіперболізації з метою висловлення обурення поведінкою своїх чоловіків:

“Ever since we met you’ve been doing nothing but making me suffer, every minute of every day...I did not get a night of rest with you!..”

“You do not seem to understand a thing I’m struggling to break to you, George...you’re blind, my dear, you’re so desperately, so incorrigibly blind!”

“Never have I had so many problems from one man alone! You seem to be generating them every time you step over the threshold, Tim...God only knows what you have in mind...”

Надмірна гіперболізація таким чином має гендерну маркованість – це популярний «жіночий» спосіб увиразнення висловлювання. Не варто проте вважати, що чоловічий стиль мовлення зовсім позбавлений цієї риси. Р. Бішоп зауважує, що «чоловіча» гіпербола актуалізується зовсім в інших комунікативних контекстах та є «набагато стриманішою, ніж гіпербола, побудована жінкою-мовцем» [12]. Так, чоловіки вдаються до гіперболізації принаймні вдвічі рідше, адже переважно прагнуть до якомога точного відтворення реалій. Не варто забувати, що тональність стилістичного засобу також залежить від фонових знань та загального рівня ерудованості автора. У наступних прикладах авторами гіперболи є чоловіки, які глузують з інтелектуальної некомпетентності співрозмовника:

"You are a maestro of chaos, Ginny, or you must be suffering from accidental memory losses from time to time. I'm still wondering about the reason of your forgetfulness, you see." [17, p. 23]

"I would give all the gold in the world to work out how you could possibly come up with this bullshit, darling." [15, p. 67]

"Oh...right. Miss Granger will be happy to get to know you. I'm dead sure that she's going to be embarrassed to death though..." [17, p. 91]

З поданих прикладів можна зробити висновок про вплив комунікативної ситуації на гендерну тональність вираження повідомлень. Так, жінки вдаються до гіперболізації з метою «достукатися» до співрозмовника, встановити контакт та забезпечити зворотний зв'язок. Чоловічі гіперболи здаються набагато категоричнішими та спрямованими на підкреслення мовцем своєї зверхності, встановлення авторитарності. Така закономірність цілком сумісна з теорією Д. Таннен про існування маскуліної та фемініної лінгвокультури та виключну роль соціально-історичного контексту у гендерній стереотипізації мови чоловіків та жінок [5, с. 89-91].

Гендерне забарвлення квантитативних стилістичних фігур простежується і на прикладах побудови та вживання літоти. Літота – це різновид мейози, яка передбачає підкреслено увиразнене применшення властивостей та ознак предмета або явища на основі подвійного заперечення (за Л. П. Єфімовим) [8, с. 45]. Подвійне заперечення належить до засобів, які іманентно пом'якшують категоричність висловлювання, що, за Р. Лакофф, є однією із яскравих характеристик «жіночої мови». Так, жінки більше схильні вдаватися до мовних засобів вираження сумніву, невпевненості, ніж чоловіки. Це обумовлюється не стільки конкретним комунікативним контекстом, скільки високим рівнем стереотипізації категорії фемініності у сфері соціальної взаємодії. Від жінок конвенційно очікується м'яка, ввічлива мовна поведінка, тому певні конструкції та звороти, типові для «жіночого» стилю висловлювання, засвоюються дівчатами підсвідомо ще в дитинстві [8, с. 99]. Вживання подвійного заперечення, що в результаті виражає підтвердження, характеризує на думку, Р. Лакофф, стереотипізовану комунікативну поведінку жінки-мовця. Тому літоту можна вважати типово жіночим мовностилістичним засобом:

"He is definitely not non-conformistic...I would say he has a tendency of adjusting himself perfectly to whatever may come on the way and manages to preserve his ill-founded reputation of a restless truth-seeker. Ingenious, utterly brilliant, I must admit..." [15, p. 211]

"Fudge's attitude is not unexpected, you know...I mean...he was supposed to overreact to this kind of behaviour, wasn't he?" [15, p. 89]

"He confessed and not without the air of gloating self-satisfaction that she seemed to have taking liking to him. I seriously doubt it, you see...he's does not strike me personally as a likeable kind of man". [18, p. 178]

Висновки.

Диференціація чоловічого та жіночого мовлення плідно досліджується у вітчизняній та іноземній гендерній лінгвістиці. Аналіз актуалізації гендерної маркованості гіперболи та літоти у «чоловічих» та «жіночих» комунікативних тактиках персонажів серії романів відомої англійської письменниці Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер» підтвердив теорією Д. Таннен про існування маскуліної та фемініної лінгвокультури та виключну роль соціально-історичного контексту у гендерній стереотипізації мови чоловіків та жінок. Особливості побудови та актуалізації гіперболи комунікантами різної статі залежить передусім від авторської інтенції, яка у свою чергу здебільшого диктується традиційним гендерно зумовленим розділенням комунікативних ролей: жіноча гіпербола має на меті встановлення комунікативного зворотного зв'язку, а чоловіча носить більш асертивну тональність, що спрямована на утвердження домінантної комунікативної ролі. Літоту можна вважати типово жіночим мовним інструментом вираження невпевненості, пом'якшення категоричності висловлювання.

Гендерна дихотомія яскраво проявляється у мовленні, стійкі гендерні стереотипи формують моделі комунікативної поведінки мовців різної статі, що у свою чергу призводить до формування конвенційних типізованих стилей мовлення, які вважаються прийнятними в тій чи іншій лінгвокультурній спільноті. Перспективи досліджень у цій сфері фокусуються на адекватному декодуванні екстралінгвістичної інформації через аналіз гендерно зумовлених преференцій у підборі мовних засобів, в тому числі і стилістичних прийомів.

Література

1. Алентова Е.В. Гендерные и социокультурные особенности коммуникации / Е.В.Смирнова // Вестник Воронежского государственного университета. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация». – 2005. – № 2. – С. 131-137.
2. Бондаренко О.С. Концепти «чоловік» і «жінка» в українській та англійській мовних картинах світу. – Донецьк, 2005. – 20с.
3. Волковинський О. Поетика епітета / Олександр Волковинський. Кам'янець-Подільський – : ФОП Осин О. В., 2011. – 350 с.
4. Ginger S. Femal brains vs mail brains / S.Ginger // International Journal of Psychotherapy. – 2003. – № 8 (2). – С. 139-145.
5. Горшко Е.И. Особенности мужского и женского стиля письма // Гендерный фактор в языке и коммуникации. – М., 1999. – Вып. 446. –С. 44-58.

6. Дорош О. О. Лінгвокогнітивний і комунікативний аспекти авторського жіночого мовлення в романах Маргеріт Дюрас: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.05 «Романські мови» / О. О. Дорош. – К., 2006. – 20 с.
7. Ерофеева Т.И. Языковая единица в гендерном рассмотрении / Т.И.Ерофеева // Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение. – 2008. – № 9 (110). – С. 35-40.
8. Иванов В.В. Чет и нечет: асимметрия мозга и знаковых систем. – М., 1978. – 184с.
9. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. – М., 1987. – 326с.
10. Кирилина А.В. «Мужественность» и «женственность» с точки зрения лингвиста // Женщина в российском обществе. – 1998. – №2. – С. 21-27.
11. Кирилина А.В. Гендер: лингвистические аспекты. – М., 1999. – 189с.
12. Кирилина А.В. Развитие гендерных исследований в лингвистике // Филологические науки. – 1998. – №2. – С. 51-58.
13. Клещова О. С. Мовлення чоловіків і жінок у соціолінгвістичному аспекті / О. С. Клещова // Лінгвістика : зб. наук. праць ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – № 3 (24). – Ч. 2. – Луганськ, 2011. – 232 с.
14. Козашишина О.Л. Лінгвістичні прояви гендерних характеристик англійських художніх текстів (на матеріалі американської прози 20 століття). Видавництво «Науковий світ». – К. 2003. – 20с.
15. Rowling J. K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. – London: Bloomsbury Publishing, 2000 – 235 p.
16. Rowling J. K. Harry Potter and the Chamber of Secrets. – London: Bloomsbury Publishing, 2000. – 290 p.
17. Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban. – London, Bloomsbury Publishing: 2004. – 343 p.
18. Rowling J. K. Harry Potter and the Goblet of Fire. – London: Bloomsbury Publishing, 2006. – 635 p.

REFERENCES

1. Alentova, E.V. (2005). Gendernye i sotsiokulturnye osobennosti kommunikatsii [Gender-related and socio-cultural communicative peculiarities]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universi-teta. Seriya «Lingvistika i mezhkulturnaya kommunikatsiya»*, 2, 131-137.
2. Bondarenko, O.S. (2005). *Kontsepti «cholovik» i «zhinka» v ukrayinskyi ta angliyskiy movnih kartinah svitu* [The concepts «man» and «woman» in the Ukrainian and English pictures of the world]. Donetsk, Ukraine.
3. Volkovinskiy, O. (2011). *Poetika epiteta* [The poetics of epithet]. Kamianets-Podilskiy, Ukraine: FOP Osin O. V.
4. Ginger, S. (2003). Femal brains vs mail brains. *International Journal of Psychotherapy*, 8 (2), 139-145.
5. Goroshko E.I. (1999). Osobennosti muzhskogo i zhenskogo stilya pisma [The peculiarities of male and female writing styles]. *Genderniy faktor v yazyke i kommunikatsii*, 446, 44-58.
6. Dorosh, O. O. (2006). *Lingvokognitivniy i komunikativniy aspekti avtorskogo zhinochogo movlennya v romanah Margerit Dyuras*. Unpublished abstract of PhD thesis. Kyiv, Ukraine.
7. Erofeeva, T.I. (2008). Yazykovaya edinitsa v gendernom rassmotrenii [Language unit in the context of gender]. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya. Iskusstvovedenie*. 9(110), 35-40.
8. Ivanov, V.V. (1978). *Chet i nechet: asimmetriya mozga i znakovyih sistem*. Moscow, Russia.
9. Karaulov, Yu.N. (1987). *Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost* [The Russian language and linguistic individual]. Moscow, Russia.
10. Kirilina, A.V. (1998). «Muzhestvennost» i «zhenstvennost» s tochki zreniya lingvista [Femininity and masculinity from the linguistic point of view]. *Zhenshina v rossiyskom obschestve*, 2, 21-27.
11. Kirilina, A.V. (1999). Gender: lingvisticheskie aspekty [Gender: linguistic aspects]. Moscow, Russia.
12. Kirilina, A.V. (1998). Razvitie gendernyih issledovaniy v lingvistike [The evolution of gender-related studies in linguistics]. *Filologicheskie nauki*, 2, 51-58.
13. Kleschova, O. E. (2011). Movlennya cholovikiv i zhinok u sotsiolingvistichnomu aspekti [The male and female speech in the context of sociolinguistics]. *Lingvistika : zb. nauk. prats LNU Im. Tarasa Shevchenka*, 3 (24), 2.
14. Kozachishina, O.L. (2003). *Lingvistichni proyavi gendernih harakteristik anglomovnih hudozhnih tekstiv* [Linguistic representation of gender-related characteristics]. Kyiv, Ukraine: Naukoviy svit.
15. Rowling, J.K. (2000). *Harry Potter and the Sorcerer's Stone*. London: Bloomsbury Publishing.
16. Rowling, J. K. (2000). *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. London: Bloomsbury Publishing.
17. Rowling, J. K. (2004). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. London: Bloomsbury Publishing.
18. Rowling, J. K. (2006). *Harry Potter and the Goblet of Fire*. London: Bloomsbury Publishing.

С. С. Коломиец, Н. В. Кравчук Гендерная маркированность гиперболы и литоты на примерах коммуникативных тактик персонажей серии романов «Гарри Поттер» Статья рассматривает гендерно обусловленные особенности использования гиперболы и литоты на примере коммуникативных тактик, которые используются персонажами серии романов «Гарри Поттер». Актуальность исследования обусловлена достаточно фрагментарным изучением гендерного аспекта языка и речи в лингвостилистическом контексте. Лингвистический гендер является определяющим фактором формирования и модификации коммуникативных тактик, которые воспринимаются как типичные для представителей мужского и женского пола. Особенности образования гиперболы и литоты оказались наиболее иллюстративными для описания мужского и женского коммуникативного стиля.

Ключевые слова: гендер; гипербола; литота; коммуникативная тактика; гендерно детерминированные особенности; гендерлект.

S. S. Kolomiets, N. V. Kravchuk Gender-determined peculiarities of hyperbole and litotes illustrated by communicative tactics of the characters of «Harry Potter» series This article deals with gender-determined peculiarities of the use of hyperbole and litotes illustrated by communicative tactics examples employed by the characters of “Harry Potter” series. The topicality of this research is conditioned by a rather fragmentary study of gender aspect of language and speech in lingvostylistics. Linguistic gender is the determining factor which influences the creation and modification of communicative tactics typical of men and women. The peculiar characteristics of hyperbole and litotes proved to be the most illustrative for the description of male and female communicative style.

Keywords: gender; hyperbole; litotes; communicative tactic; gender-determined peculiarities; genderlect.